

Ірина Ю. Штулер*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ВЕКТОРУ УКРАЇНИ

В сучасних умовах розвитку України, структурних економічних змін та урахування активного розвитку індустрії гостинності, особливого значення дослідження особливостей її розвитку в умовах євроінтеграційного вектору України. Оскільки в умовах євроінтеграційного вектору стратегічне управління усіма галузями потребує їх постійного моніторингу з метою коригування стану та удосконалення їх розвитку.

В статті узагальнено та проаналізовано інформацію про особливості розвитку індустрії гостинності в умовах євроінтеграційного вектору України.

В процесі дослідження нами встановлено, що частка сфери послуг у загальному обсязі ВВП України у середньому становить понад 50%, а такі напрямки індустрії гостинності як надання послуг розміщення, послуг харчування; включає питні заклади, організацію заходів, парки розваг, транспорт, круїзні лінії, подорожі та додаткові галузі індустрії туризму – теж зростає.

Встановлено, що сумарна частка сфери послуг в економіці України станом на 2020 та 2021 роки становить близько 50%, що значно менше ніж у розвинутих країнах.

За результатами аналізу масиву даних здійснено досліджено динаміку таких часток сфери послуг як «Тимчасове розміщення й організація харчування», «Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування» та «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок» у загальному щоквартальному обсязі реалізованих послуг підприємствами сфери послуг протягом 2019-2021 рр.

Найбільш високу частку за обсягом реалізованих послуг підприємствами сфери послуг різним споживачам за видами економічної діяльності у регіональному розрізі за 4 квартали 2019 року характеризуються такі регіони як: м. Київ, Одеська область та Сумська область. Найменшу частку обсягу реалізованих послуг підприємствами сфери послуг різним споживачам за видами економічної діяльності у регіональному розрізі за 4 квартали 2019 року займають: Луганська, Чернівецька та Хмельницька області.

В статті також проаналізовано статистичні дані щодо кількості зайнятого населення за видами економічної діяльності, зокрема у сфері послуг, за період 2019-2021 рр. Сфера послуг займає третє місце, після зайнятості у сільському, лісовому та рибному господарстві та промисловості за кількістю зайнятого населення. На четвертому місці за кількістю зайнятого населення – будівництво.

Предметом подальших досліджень може стати розробка Стратегії чи Програми управління змінами у сфері послуг з урахуванням євроінтеграційного вектору України.

Ключові слова: конкурентоспроможність, індустрія гостинності, регіони, інфраструктурне забезпечення, інвестиції, детермінанти, фактори впливу, розвиток.

Табл. 3. Рис. 3. Літ. 9.

DOI: 10.32752/1993-6788-2022-1-247-79-87

Iryna Yu. Shtuler

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF THE SERVICE INDUSTRY UNDER THE CONDITIONS OF THE EUROPEAN INTEGRATION VECTOR OF UKRAINE

In the modern conditions of development of Ukraine, structural economic changes and taking into account the active development of the hospitality industry, the special importance of researching the peculiarities of its development in the conditions of the European integration vec-

* National Academy of Management. Kyiv. Ukraine.

tor of Ukraine. Because in the conditions of the European integration vector, strategic management of all industries requires their constant monitoring in order to adjust the state and improve their development.

The article summarizes and analyzes information about the peculiarities of the development of the hospitality industry in the conditions of the European integration vector of Ukraine.

In the process of research, we found that the share of the service sector in the total volume of Ukraine's GDP is on average more than 50%, and such directions of the hospitality industry as the provision of accommodation services, food services; includes drinking establishments, event management, amusement parks, transportation, cruise lines, travel and additional sectors of the tourism industry - is also growing.

It was established that the total share of the service sector in the economy of Ukraine as of 2020 and 2021 is about 50%, which is significantly less than in developed countries.

Based on the results of the analysis of the data array, the dynamics of such shares of the service sector as "Temporary accommodation and food organization", "Activities in the field of administrative and auxiliary services" and "Art, sports, entertainment and recreation" in the total quarterly volume of services provided by enterprises of the service sector during 2019-2021

The highest share in terms of the volume of services provided by enterprises in the field of services to various consumers by types of economic activity in the regional breakdown for the 4 quarters of 2019 is characterized by such regions as: Kyiv, Odesa Region, and Sumy Region. Luhansk, Chernivtsi, and Khmelnytsky regions have the smallest share of the volume of services provided by enterprises in the field of services to various consumers by type of economic activity in the regional section for the 4 quarters of 2019.

The article also analyzes statistical data on the number of the employed population by types of economic activity, in particular in the service sector, for the period 2019-2021. The service sector ranks third, after employment in agriculture, forestry and fishing, and industry in terms of the number of employed population. Construction is in fourth place by the number of employed people.

The subject of further research may be the development of a Strategy or Program for managing changes in the service sector, taking into account the European integration vector of Ukraine.

Keywords: competitiveness, hospitality industry, regions, infrastructural support, investments, determinants, influencing factors, development.

Peer-reviewed, approved and placed: 13.01.2022.

Постановка проблеми. Динамічні та активні процеси євроінтеграції вимагають від кожної із галузей національного господарства відповідних, сучасному стану змін та умов, які відбуваються у сучасному суспільстві. В умовах євроінтеграційного вектору стратегічне управління усіма галузями потребує їх постійного моніторингу з метою коригування стану та удосконалення їх розвитку. Як правило таким інструментом є застосування усіх можливих методів та підходів, що дають можливість визначити реальні перспективи та особливості розвитку.

Однією зі складових сфери послуг є індустрія гостинності - сектор економіки, який включає економічну діяльність з надання послуг розміщення, послуг харчування; включає питні заклади, організацію заходів, парки розваг, транспорт, круїзні лінії, подорожі та додаткові галузі індустрії туризму. В економічно розвинутих країнах індустрія гостинності складає левову частку економіки (понад 50 %).

Дослідження особливостей розвитку індустрії гостинності визначається дослідженням економічного характеру, за допомогою котрих можна підібрати

стратегічні шляхи підвищення ефективності діяльності сфери послуг як ключової системи галузей національної економіки країни.

Нагального вирішення потребують питання пов'язані з детальною оцінкою частка сфери послуг у загальному обсязі ВВП України; дослідження динаміки таких часток сфери послуг як «Тимчасове розмішування й організація харчування», «Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування» та «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок» у загальному щоквартальному обсязі реалізованих послуг підприємствами сфери послуг протягом 2019-2021 рр.; та кількості зайнятого населення за видами економічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових джерелах розкриття змісту та особливостей розвитку індустрії гостинності були розкриті в працях таких відомих економістів як Л.В.Батченко [1], О.Л. Гальцова [2], О.І.Мілашовська [4], О.А.Ніколайчук [7] та інших. Аналіз опублікованих праць і статистичних матеріалів показує, що структурні економічні зміни та урахування активного розвитку індустрії гостинності потребує щоразу оновлення існуючої інформації та ряду актуальних практичних проблем.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Індустрія гостинності, як окрема складова сфери послуг, займає доволі значну частину національного господарства. В умовах євроінтеграційного вектору України та під впливом різних факторів зовнішнього середовища в індустрії гостинності відбуваються постійні зміни, тому сьогодні особливо актуальним і необхідним є дослідження особливостей її розвитку. Таке дослідження надасть змогу встановити як переваги, недоліки, а також можливості та потенційні загрози індустрії гостинності, що виникають в умовах євроінтеграційного вектору України.

Метою статті є дослідження особливостей розвитку індустрії гостинності в умовах євроінтеграційного вектору України.

Основні результати дослідження. Індустрія гостинності належить до сфери послуг, яка включає усе різноманіття видів та напрямів діяльності функціональне призначення яких полягає у наданні та реалізації послуг для задоволення моральних, естетичних та духовних потреб людей.

З визначенням євроінтеграційного вектору України роль сфери послуг у вітчизняній економіці зростає. Зростання також зазнали інфраструктура та різноманітність послуг, що пропонуються та надаються. Така тенденція призводить до того, що автоматично зростає і зайнятість у цій сфері та у регіональному розрізі кількість зайнятих у індустрії гостинності теж зростає [6].

До прикладу частка сфери послуг у загальному обсязі ВВП України у середньому становить понад 50%, а такі напрямки індустрії гостинності як надання послуг розміщення, послуг харчування; включає питні заклади, організацію заходів, парки розваг, транспорт, круїзні лінії, подорожі та додаткові галузі індустрії туризму – теж зростає.

В табл.1. наведено аналіз щоквартального обсягу реалізованих послуг підприємствами сфери послуг за 2019-2021 рр.

Таблиця 1. Щоквартальний обсяг реалізованих послуг підприємствами сфери послуг за 2019-2021 рр, млн. грн. [9]

	2021				2020				2019			
	квартали				квартали				квартали			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Тимчасове розмішування й організація харчування	5507,4	6858,1	9564,1	8336,7	5361	2257,6	5149,9	5006,9	6983,3	8474,4	9457,8	8511,5
у % до підсумку	2,32	2,70	3,29	2,45	2,36	1,17	2,16	1,90	3,25	3,83	3,99	3,56
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	18855,1	22298,3	26180,1	27163,2	17257,8	15077,9	19000,4	19284,4	16590,3	19188,5	20332,4	18774,2
у % до підсумку	7,93	8,78	9,01	7,98	7,60	7,82	7,97	7,30	7,71	8,68	8,58	7,84
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	1190,7	1524,2	2273,9	2268,9	1622,5	546,3	1325,6	1297,7	1545	1650,9	1743,8	1850,6
у % до підсумку	0,50	0,60	0,78	0,67	0,71	0,28	0,56	0,49	0,72	0,75	0,74	0,77
Інше	212188,1	223268	252584	302702,3	202733	174862	212793	238607	190079	191795	205459	210231
у % до підсумку	89,25	87,92	86,92	88,91	89,32	90,72	89,31	90,31	88,33	86,74	86,69	87,83
Усього	237741,3	253949	290602	340471,1	226974	192744	238269	264196	215197	221109	236993	239367

* Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Із даних таблиці 1 видно, що такі частки сфери послуг як «Тимчасове розміщування й організація харчування», «Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування» та «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок» у загальному щоквартальному обсязі реалізованих послуг підприємствами сфери послуг протягом 2019-2021 рр. має тенденцію до коливання у % вираженні.

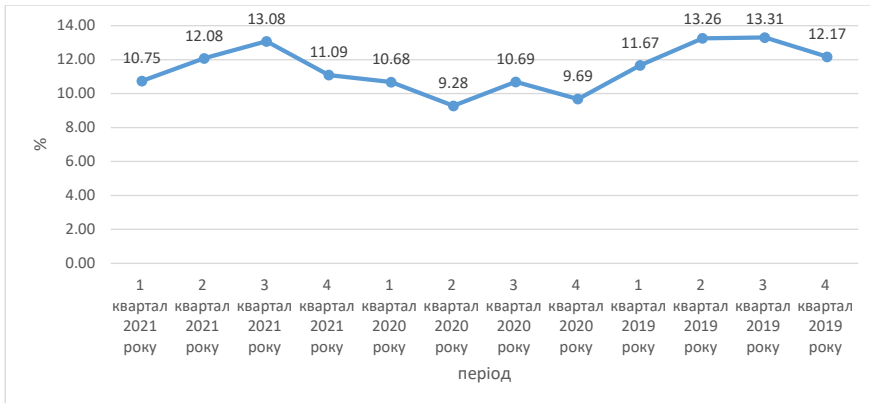

Рис. 1. Динаміка часток сфери послуг як «Тимчасове розміщування й організація харчування», «Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування» та «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок» у загальному щоквартальному обсязі реалізованих послуг підприємствами сфери послуг протягом 2019-2021 рр, у %, складено автором на основі [9]

Порівнюючи співрозмірні періоди зазначимо, що обсяг сфери послуг у 2021 році відновлює свої обсяги порівняно із «ковідним» 2020 р.

Аналізуючи динаміку представленого графіку (рис. 2) зазначимо, що сумарна частка сфери послуг («Тимчасове розміщування й організація харчування», «Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування» та «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок») в економіці України станом на 2020 та 2021 роки становить близько 50%, що значно менше ніж у розвинутих країнах.

Аналіз рис. 2. засвідчує, що найвагоміша частка сфери послуг в загальному обсягу реалізованих послуг підприємствами сфери послуг протягом 2019-2021 рр у відсотковому співвідношенні спостерігається за такими видами «Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування» - до 10 %; «Тимчасове розміщування й організація харчування» - до 5%.

Важливим чинником розвитку будь-якого сектору економіки є аналіз динаміки зміни показників кожної сфери (сектору) у регіональному розмірі.

За даними Державної служби статистики України у 2019 р. на вітчизняному ринку у регіональному розрізі переважною більшістю підприємствами сфери послуг різним споживачам за видами економічної діяльності надано обсяг реалізованих послуг, що представлено в таблиці 2.

Таблиця 2. Обсяг реалізованих послуг підприємствами сфери послуг різним споживачам за видами економічної діяльності у регіональному розрізі за 4 квартали 2019 року, тис. грн., складено автором на основі [9]

	1 квартал 2019 року	2 квартал 2019 року	3 квартал 2019 року	4 квартал 2019 року
Україна²	215197449,4	221108628,8	236992474,7	239366887,7
Вінницька	2828644,8	2663662,7	3181527,6	3314372,2
Волинська	1691558,1	1784965,4	1956204,7	1839171,6
Дніпропетровська	15246832,6	15289393,7	15606505,9	15283877,3
Донецька	4124215,9	4957148,3	5334889,9	5697658,9
Житомирська	1238124,4	1317970,0	1440233,3	1448718,7
Закарпатська	1789313,1	2326209,3	2507362,5	2338388,9
Запорізька	3596290,2	3772061,8	4105478,0	4041569,6
Івано-Франківська	1833859,7	1701009,9	2285601,5	2195899,5
Київська	7774049,8	8449070,3	8757332,5	8969545,8
Кіровоградська	2011957,9	2119441,5	2148281,3	2188481,0
Луганська	415776,5	459953,3	517734,4	589455,8
Львівська	9286760,6	9472398,9	10249894,1	10569384,0
Миколаївська	4649285,8	4322144,1	4666998,6	4854545,5
Одеська	16619921,3	16376126,2	18774048,2	18291219,7
Полтавська	2791979,8	2762246,2	3005860,3	3391076,7
Рівненська	1256749,6	1165553,6	1289388,9	1428668,9
Сумська	1531819,6	1472207,3	1784529,9	2270273,1
Тернопільська	1322085,6	1478375,0	1814663,9	1524359,6
Харківська	7834776,2	8478737,6	9365261,9	9447982,4
Херсонська	1315921,0	1475673,3	1727944,2	1414196,4
Хмельницька	1209780,3	1263851,6	1446586,6	1552052,6
Черкаська	2609498,5	2525779,8	2621663,6	2703683,7
Чернівецька	811902,2	854541,3	836915,2	943527,0
Чернігівська	1439088,5	1501452,9	1632292,1	1986553,1
м. Київ	86253837,6	95346276,3	101189119,5	99600632,5

Проаналізувавши статистичні дані щодо обсягу реалізованих послуг підприємствами сфери послуг різним споживачам за видами економічної діяльності у регіональному розрізі за 4 квартали 2019 року встановлено, що трійку лідерів з найбільшою часткою займає: м. Київ, Одеська область та Сумська область. Найменшу частку обсягу реалізованих послуг підприємствами сфери послуг різним споживачам за видами економічної діяльності у регіональному розрізі за 4 квартали 2019 року займають: Луганська, Чернівецька та Хмельницька області.

Варто також проаналізувати статистичні дані щодо кількості зайнятого населення за видами економічної діяльності, зокрема у сфері послуг, за період 2019-2021 рр. (табл. 3.) та динаміку їх співвідношення із кількістю підприємств.

Таблиця 3. Зайняте населення за видами економічної діяльності, зокрема у сфері послуг, за період 2019-2021 рр., тис. осіб, складено автором на основі [9]

	2019	2020	2021
Усього зайнято	16578,3	15915,3	15610,0
Тимчасове розміщування й організація харчування	304,0	285,4	285,2
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	317,9	304,6	317,9
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	197,6	196,0	178,7
Інші види економічної діяльності	372,1	363,4	364,5

Варто також проаналізувати наведені статистичні дані щодо динаміки співвідношення зайнятого населення за видами економічної діяльності із кількістю підприємств (рис. 2.)

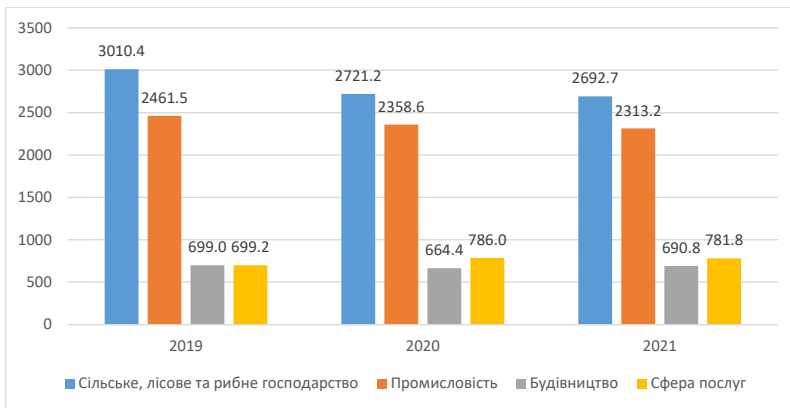

Рис. 2. Динаміка зайнятого населення за видами економічної діяльності у 2019-2021 рр., складено автором на основі [9]

Отже, на рис. 2 чітко простежується, що найбільша частка зайнятого населення припадає на сферу сільське, лісове та рибне господарство. На другому місці по кількості зайнятого населення займає така галузь як промисловість. Сфера послуг займає «почесне» третє місце за кількістю зайнятого населення, випереджуючи будівництво.

Окремо варто проаналізувати динаміку зайнятого населення у сфері послуг, у % до загальної кількості зайнятого населення, що відображено на рис. 3.

Таким чином, частка зайнятого населення України у сфері послуг складає в середньому 4-5%, а тенденція у цій галузі має стабільний зростаючий тренд.

Зважаючи на різноманітність сфери послуг та орієнтуючись на частку кожного її виду у ієрархії потреб людини та враховуючи євроінтеграційний вектор України, можна відмітити, що саме галузь сфера послуг є пріоритетною, перспективною та рентабельною.

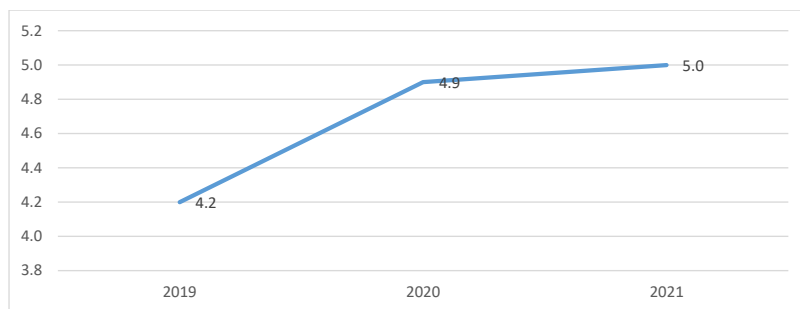

Рис. 3. Динаміка зайнятого населення у сфері послуг у 2019-2021 рр., у % до загальної кількості зайнятого населення, складено автором на основі [9]

Висновки. Отже, у сучасних умовах розвитку України, структурних економічних змін та урахування активного розвитку індустрії гостинності, особливого значення дослідження особливостей її розвитку в умовах євроінтеграційного вектору України.

В статті узагальнено інформацію про особливості розвитку індустрії гостинності в умовах євроінтеграційного вектору України.

В процесі дослідження нами встановлено, що частка сфери послуг у загальному обсязі ВВП України у середньому становить понад 50%, а такі напрямки індустрії гостинності як надання послуг розміщення, послуг харчування; включає питні заклади, організацію заходів, парки розваг, транспорт, круїзні лінії, подорожі та додаткові галузі індустрії туризму – теж зростає.

За результатами аналізу масиву даних здійснено аналіз динаміки таких часток сфери послуг як «Тимчасове розміщення й організація харчування», «Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування» та «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок» у загальному щоквартальному обсязі реалізованих послуг підприємствами сфери послуг протягом 2019-2021 рр. Найбільш високу частку за обсягом реалізованих послуг підприємствами сфери послуг різним споживачам за видами економічної діяльності у регіональному розрізі за 4 квартали 2019 року характеризуються такі регіони як: м. Київ, Одеська область та Сумська область. Найменшу частку обсягу реалізованих послуг підприємствами сфери послуг різним споживачам за видами економічної діяльності у регіональному розрізі за 4 квартали 2019 року займають: Луганська, Чернівецька та Хмельницька області.

Предметом подальших досліджень може стати розробка Стратегії чи Програми управління змінами у сфері послуг з урахуванням євроінтеграційного вектору України.

1. Гончар Л.О. Теоретико-методологічні підходи до процесу формування стратегії управління змінами у сфері послуг: зарубіжні та вітчизняні практики / Л. В. Батченко, Л. О. Гончар // Теоретико-практичні підходи до ефективного функціонування ринку готельно-

ресторанних послуг: стан, проблеми, тенденції : колективна монографія / за ред. канд. іст. наук, проф. В. А. Русавської. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 420 с., С. 278-309.

2. Гальцова, О. Л., & Юрченко, Н. І. (2019). Основні аспекти туристичної галузі України в період євроінтеграції . Електронний науковий журнал, 310.

3. Шевчук, Ю. А. (2020). Сучасний стан та перспективи розвитку готельного бізнесу України: чинники та проблеми. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія Економічні науки.

4. Мілашовська, О. І., & Шитикова, Т. В. (2018). Стратегії розвитку сфери гостинності регіону. Економічний форум, (2), 119-127.

5. Poplavska, A. (2018). Інститут гостинності в умовах глобалізаційних процесів. Культура і мистецтво у сучасному світі, (19), 9-23.

6. Мазур, В. (2017). Індустрія гостинності-ефективний інструмент розвитку туристичного бізнесу. Журнал європейської економіки, 14(3), 273-286.

7. Ніколайчук, О. А. (2021). Тренди розвитку вітчизняної індустрії гостинності в умовах COVID-19. Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм, (13), 108-114.

8. Єгупова, І. (2021). Індустрія гостинності: поняття, склад та місце у сфері послуг. Економіка та суспільство, (29).

9. Сайт державної служби статистики <https://www.ukrstat.gov.ua/>

1. Honchar L.O. Teoretyko-metodolohichni pidkhody do protsesu formuvannia stratehii upravlinnia zminyamy u sferi posluh: zarubizhni ta vitchyzniani praktyky / L. V. Batchenko, L. O. Honchar // Teoretyko-praktychni pidkhody do efektyvnoho funktsionuvannia rynku hotelno-restorannykh posluh: stan, problemy, tendentsii : kolektyvna monohrafiia / za red. kand. ist. nauk, prof. V. A. Rusavskoi. – Kyiv : Vydavnytstvo Lira-K, 2018. — 420 s., S.278-309.

2. Haltsova, O. L., & Yurchenko, N. I. (2019). Osnovni aspekty turystychnoi haluzi Ukrainy v period yevrointehratsii . Elektronnyi naukovyi zhurnal, 310.

3. Shevchuk, Yu. A. (2020). Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku hotelnoho biznesu Ukrainy: chynnyky ta problemy. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnolohii ta dyzainu. Seriiia Ekonomichni nauky.

4. Milashovska, O. I., & Shytikova, T. V. (2018). Stratehii rozvytku sfery hostynnosti rehionu. Ekonomichnyi forum, (2), 119-127.

5. Poplavska, A. (2018). Instytut hostynnosti v umovakh hlobalizatsiinykh protsesiv. Kultura i mystetstvo u suchasnomu sviti, (19), 9-23.

6. Mazur, V. (2017). Industriia hostynnosti-efektyvnyi instrument rozvytku turystychnoho biznesu. Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky, 14(3), 273-286.

7. Nikolaichuk, O. A. (2021). Trendy rozvytku vitchyznianoii industrii hostynnosti v umovakh COVID-19. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni VN Karazina. Seriiia: Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm, (13), 108-114.

8. Iehupova, I. (2021). Industriia hostynnosti: poniattia, sklad ta mistse u sferi posluh. Ekonomika ta suspilstvo, (29).

9. Sait derzhavnoi sluzhby statystyky <https://www.ukrstat.gov.ua/>